

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-029-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Саидова Ситора Назаровна дар мавзӯи «Зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон ва роҳҳои ҳалли онҳо (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ)

Ҳаёти иҷтимоии аксари ҷомеаҳои муосир имрӯз бо он мушкилоте рӯ ба рӯ гардидаанд, ки дарки объективии онҳо зарурати ҷустуҷӯи пояҳои устувор, робита ва сабабҳои фаъолияти онҳоро дар назар дорад. Яке аз ҷузъҳои таркибии чунин фаҳмиш метавонад таҳияи дастгоҳи истилоҳотӣ бошад, ки барои консепсиясозии онҳо дар раванди дарки иҷтимоии онҳо истифода мешавад. Агар гуфтаҳои болоро ба воқеияти ҳаёти иҷтимоӣ-сиёсии ҷомеаҳои муосир, бахусус фазои пасошуравӣ гузаронем, пас низоъҳои иҷтимоӣ аз ҷумлаи чунин мушкилоти рӯзмарра мебошанд. Генезис ва амали ин падидаҳо танҳо ба марҳилаи ибтидоии ташаккули муносибатҳои нави иҷтимоӣ дар ҷомеаҳои пасошуравӣ дар давраи гузариш аз як типӣ низоми иҷтимоӣ сиёсӣ ба типӣ сифатан дигар маҳдуд кардан мумкин нест. Консепсиясозии моҳияти муносибатҳои нави иҷтимоӣ дар ин ҷомеаҳо аксар вақт тавассути категорияҳои «зиддият» ва «низоъ» на танҳо дар адабиёти илмӣ, балки дар мувоҳидаи ҳаррӯзаи ҳаёти иҷтимоии ин ҷомеаҳо мубрам ва маъмул мегарданд.

Ҳамин тавр, мубрамияти таҳқиқи ин масъала беш аз пеш бинобар сабаби шиддатнокии бартарии зухуроти ҳолатҳои низоӣ дар муқоиса бо усулҳои анъанавии ҳал ва идоракунии онҳо торафт меафзояд. Аз ин рӯ, дарки ин зухуротҳо ва мувоҳидаҳое, ки атрофи категорияҳои таъиншуда чун «зиддият» ва «низоъ» паҳн мешаванд, бояд бо он асос карда шавад, ки зиддиятҳои иҷтимоӣ, ки муттасил боиси низоъ мегарданд, ҳамеша бо хусусиятҳои характерноки ҳар як марҳилаи рушди ҷамъият, аз рӯйи барандагон ва муайянкунандаҳои худ фарқ мекунанд.

Дар ин росто диссертатсияи Саидова Ситора Назаровна «Зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон ва роҳҳои ҳалли онҳо (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)» яке аз мавзӯҳои ҷолиби диққат ва мубрам хусусан дар замони муосир барои ҷомеаҳои дар ҳоли рушд қарордошта маҳсуб меёбад. Ин мавзӯ масъалаҳоеро дар бар мегирад, ки на танҳо

аҳамияти назариявӣ, инчунин, аҳамияти хоси илмӣ-амалӣ низ дорад. Гуфтаҳои болоро ба назар метавон тасдиқ кард, ки омӯзиши мавзуи «Зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон ва роҳҳои ҳалли онҳо (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)» диққати бештарро аз тарафи илм талаб мекунад.

Аз мазмун ва муҳтавои автореферати мазкур бармеояд, ки диссертатсия аз муқаддима, ду боб ва шаш зербоб, хулоса, феҳристи адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Дар муқаддимаи автореферат, аҳамияти мавзуи таҳқиқот, дараҷаи коркарди он ва робитаи таҳқиқот бо барномаҳои илмӣ (лоихаҳо), объект, мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, фарзияи таҳқиқотӣ, асосҳои назариявӣ, амалӣ ва методологии таҳқиқот, заминаи таҳқиқот, навовариҳои илмӣ таҳқиқот, муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшаванда, мувофиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо, саҳми шахсии довталаб барои дарёфти дараҷаи илмӣ, тасдиқ ва татбиқи натиҷаҳои диссертатсия, интишороти оид ба мавзуи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия асоснок карда шудааст.

Яке аз паҳлӯҳои дорони аҳамияти махсуси илмӣ-ин таҳлили сатҳи омӯзиши мавзӯ махсуб меёбад. Таҳлили амиқ, гурӯҳбандии дақиқ вобаста ба самти таҳқиқот, муайян намудани нуқтаи назари олимони алоҳидаи хориҷӣ ва ватанӣ вобаста ба масъалаи таҳқиқшаванда ба диссертант имконият додаанд, ки ҷаҳорҷӯбаи таҳқиқоти худро мустақилона муайян намояд. Ҷанбаҳои назариявии мавзӯро алоҳида таҳлил намуда, сатҳи татбиқи амалии онҳоро дар фазои бисёрфарҳангӣ мавриди таҳқиқи омӯзиш ва арзёбӣ қарор диҳад. Чунин муносибати таҳқиқоти аз он дарак медиҳад, ки муаллиф моҳияти масъаларо ҳам аз диди амалӣ ва ҳам аз диди назариявӣ хеле хуб матраҳ намудааст.

Чи тавре, ки аз мазмун ва муҳтавои автореферати диссертатсия бар меояд, дар диссертатсия ҷанбаҳои назариявӣ-методологии таҳқиқи масъалаи зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ ҳамчун манбаи ҳар гуна тағйирёбию инкишоф, тағйирёбии шакли зуҳури зиддият ва низоъҳо дар шароити ҷаҳонишавӣ ва бунёди ҷомеаи иттилоотӣ, вусъати нақши субъекти сиёсӣ (Пешвои сиёсӣ) дар ҳалли зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ, сабаб ва оқибатҳои ҷанги шаҳрвандии таҳмилий, ваҳдати миллӣ ва фарҳанги таҳаммулпазирӣ ҳамчун василаи ҳалли зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ, дар заминаи таҷрибаи сулҳофарини тоҷикон ташаккул ёфтани «моделҳои тоҷикона»-и ҳалли зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ мавриди таҳқиқи баррасӣ қарор дода шудааст.

Диссертант Саидова С.Н. нишон додааст, ки проблемаи зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ яке аз мавзӯҳои меҳвари фалсафаи иҷтимоӣ буда, аз назари амалияи ҷомеасозӣ ва давлатсозӣ аз дируза дида, аҳамияти бештар

касб намудааст. Диссертатант қайд менамояд, ки «зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ ҳамеша пайгири ҷомеаҳо буда, онҳо дар шароити ҷаҳонишавӣ ва вусъати рақобати байни давлатҳо ва ҷомеаҳо баҳри манфиатҳои геостратегӣ ва геосиёсии худ, аз нав тақсим намудани ҷаҳон ва авҷгирии «ҷангҳои иттилоотӣ» баҳри ғасби ақлу ҳуши инсон моҳияту зухурот, сабабу натиҷа ва воқеияту имконияти зухурашон тағйир ёфта, бо хислату пахлуҳои нави то ба ҳол омӯхтанашуда ба назар намоён мегардад»(автр. с.3).

Падидаҳои зиддият ва низоъҳо дар заминаи таҷрибаи сулҳофарини тоҷикон таҳлил намуда, диссертант таъкид намудааст, ки ҳалли мусолиҳатомезонаи онҳо дониш, маҳорату малака, масъулият, тафаккури эҳдоӣ, дарк намудан ва қобилияти баланди идоракунии равандҳои иҷтимоию сиёсиро талаб менамояд.

Дар диссертатсия ба таври возеҳ муайян карда шудааст, ки модели нави давлатдорӣ заминаи технологияи нави ҳалли зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ гардид. Бесобикагии ин таҷриба дар он аст, ки дар заминаи таҷрибаи ҷаҳонӣ ва ватанӣ дар илми низоъшиносӣ модели нави ҳалли низоъҳо, ки ба дараҷаи муқовимати ҳарбӣ расида, бунёд карда шуд. «Таҳлили иҷтимоӣ-фалсафие, ки гузаронида шуд, маълум кард, ки имрӯз дар илми низоъшиносӣ **модели тоҷикии** ҳалли зиддият ва низои иҷтимоӣ арзи вуҷуд намуд. Қайд карда шудааст, ки таҷрибаи тоҷикон дар ин самт ҳам дар доираҳои илмии дохилию байналмилалӣ ва ҳам дар доираҳои сиёсӣ расман эътироф гашта, мавриди омӯзиши васеъ қарор гирифтааст»(автр.с. 20).

Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф аз ҷиҳати назариявӣ ба рушди илми фалсафаи иҷтимоӣ мусоидат карда, мавод ва хулосаю натиҷаҳои бадастомадаи он дар рафти таҳлилу таҳқиқи минбаъдаи муаммои зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ дар ҳаёти ҷомеаи муосири Тоҷикистон, барои анҷом додани таҳқиқи минбаъда ҳамчун манбаи бозтағйимоди илмӣ мавриди истифода қарор дода шаванд. Илова бар ин, мавод ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳангоми таҳияи китобҳои дарсӣ, воситаҳои таълимӣ ва курси лексияҳо барои донишҷӯён аз ҷанҳои фалсафаи иҷтимоӣ, сотсиология, фарҳангшиносӣ ва арзишшиносӣ метавонанд истифода шаванд.

Автореферат комилан ба ғоя ва хулосаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ мувофиқ буда, моҳияти масъалаҳои дар диссертатсия таҳлилшударо инъикос менамояд.

Лекин дар баробари ҷой доштани муваффақиятҳо дар автореферати диссертатсияи Саидова С.Н. камбудихо низ ба назар мерасад, ки чунин ишора мешавад:

1. Дар автореферати диссертатсия мақом ва нақши ниҳодҳои давлатӣ дар ташаккули равандҳои марбут ба «Ваҳдати миллӣ» ва «Ваҳдати иҷтимоӣ»

дар ҷомеаи тоҷикистонӣ ҳамаҷониба арзёбӣ нагардидааст. Зарур буд, ки барои мазмунан мукамал гардидани андешаҳои муаллиф онҳо дар автореферат инъикос меёфтанд.

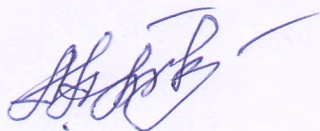
2. Дар автореферат баъзе саҳву хатогиҳои грамматикӣ ва техникӣ мавҷуданд.

Бояд гуфт, ки эродҳои овардашуда ба арзиши илмии диссертатсия таъсир намерасонанд. Аз мазмун ва муҳтавои автореферат чунин бармеояд, ки диссертатсияи Саидова Ситора Назаровна «Зиддият ва низоъҳои иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон ва роҳҳои ҳалли онҳо (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)», ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ сазовор мебошад.

Тақриз дар асоси талаботи «Низомномаи Шурои диссертатсионӣ» ва «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, таҳия ва манзур гардидааст.

Муқарриз:

Доктори илмҳои фалсафа,
дотсенти кафедраи фалсафаи
ДДБ ба номи Носири Хусрав

Пиров А.К.

Реквизитҳо: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Бохтар, кӯчаи Дӯстии Халқҳо 62, 16.

Email: pirov.alamsho@mail.ru

Моб.: +992 918895352

Имзои Пиров А.К.-ро

«тасдиқ» мекунам:

Сардори шӯбаи кадрҳо ва корҳои
махсуси ДДБ ба номи Носири Хусрав

Шукурзод Ҷ.А